

Wil Fabri

**Driemensschappen in Zuid-Holland Zuid
Samenwerken aan het bestrijden
van overlast door groepen jongeren**

Een casestudie geproduceerd in het kader van het project 'Samenhang voorzieningen 0-18'

© Nederlands Jeugdinstituut / NJi Utrecht
Augustus 2008

© 2008 NJi

Deze casestudie is downloadbaar van www.nji.nl

Auteur

Wil Fabri

Drukwerk

NJi: Utrecht

Vanaf 1 januari 2007 is er het Nederlands Jeugdinstituut / NJi. Met zijn circa honderddertig medewerkers, zijn helpdesks, zijn expertise hét knooppunt van kennis en deskundigheid in de brede jeugdsector.

Het NJi werkt voor professionals, bestuurders en ambtenaren op het gebied van jeugdgezondheidszorg, opvang, educatie en jeugdwelzijn; opvoedingsondersteuning, jeugdzorg, jeugdbescherming; aangrenzende werkvelden, zoals onderwijs, justitie en internationale jongerenprojecten.

Contact: ·

Marja Valkestijn

Nederlands Jeugdinstituut

Postbus 19221

3501 DE UTRECHT

Telefoon: 030 2306 360

E-mail: m.valkestijn@nji.nl

Website: www.nji.nl

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Werkwijze voor jeugdgroepen.....	4
Doel van het Driemensschap	4
De doelgroep van het Driemensschap.....	4
Bestuurlijke grondslag en verantwoording	5
Financiering.....	5
De praktijk	6
Werkwijze	6
Registratie	6
Privacy bescherming	7
Samenwerking met het netwerk 12+	8
Randvoorwaarden	8
Overeenstemming op beleidsniveau.....	8
Gemotiveerde uitvoerders	8
Goede communicatie	9
Resultaten	9
Dilemma's en problemen	10
Melden of niet?.....	10
Cultuurverschillen	10
Tijd voor registratie	10
Jongerenwerker als overlastbestrijder?	11
De regio.....	12
Jeugdoverlast in de regio	12
Betrokken partners	13
De Stichting Jeugd en Jongerenwerk Midden-Holland	13
Politie Zuid-Holland Zuid	13
De gemeente Leerdam	13
PJPartners	13
Literatuur	14
Geraadpleegde websites	14
Bijlage 1: Groepen breken	15
Bijlage 2: shortlist groepsriminaliteit van Ferwerda	16

Inleiding

Een Driemensschap is een samenwerkingsverband waarin gemeente, politie en jongerenwerk in kleine, lokale netwerken ontmoetingsplekken, overlastgebieden en de daar verblijvende, overlastgevendende groepen jongeren inventariseren en gezamenlijk aanpakken. Het is een samenwerkingsverband op uitvoerend niveau, ontstaan na signalen van politie en jongerenwerk, dat er iets moest gebeuren met groepen rondhangende jongeren. Beleidsmedewerkers van de bij de Driemensschappen betrokken organisaties hebben dit signaal omgezet en gestructureerd in de werkwijze van het Driemensschap.

Deze praktijkbeschrijving gaat over de Driemensschappen in de politieregio Zuid-Holland Zuid en de voorbeelden gaan over de gemeente Leerdam, één van de elf regio's waar het project uitgevoerd wordt. De politieregio valt voor het grootste deel samen met het werkgebied van de stichting Jeugd en jongerenwerk Midden-Holland. Wij hebben een interview afgenomen met drie betrokkenen bij het Driemensschap Leerdam: Linda Smits, ambulante jongerenwerkster bij de Stichting Jeugd en Jongerenwerk Midden-Holland (STJJMH), Nicoline Emck, beleidsmedewerker jeugd van de gemeente Leerdam en John Weijts van politie Zuid-Holland Zuid.

Werkwijze voor jeugdgroepen

In 2005 is er bij de politieregio Zuid-Holland Zuid een nieuwe werkwijze ingevoerd voor de inventarisatie van jeugdgroepen die zich hinderlijk gedragen en overlast veroorzaken in de buurt. De afgelopen jaren werden de jeugdgroepen volgens de methode Beke gekwalificeerd (zie bijlage 1). Dat houdt in dat aan de hand van een gestructureerde vragenlijst vastgesteld wordt of de jeugdgroep zich hinderlijk, overlastgevend of crimineel gedraagt. Hinderlijk gedrag omvat lichte overtredingen, vernieling, baldadigheid en geluidsoverlast. Overlastgevend is de groep die zich ook schuldig maakt aan lichte misdrijven en incidenteel een zwaarder delict pleegt. De criminele groepen plegen zware misdrijven.

Op basis van deze methode zijn groepen gekwalificeerd en opgenomen in het Jeugdinformatiesysteem (JIS). Aan elke groep werd ook persoons- en groepsinformatie toegevoegd, evenals de aanpak die voor deze groep van toepassing is. Voor dit systeem is een privacyreglement opgesteld. Dankzij het JIS waren politiemedewerkers in staat consequent op te treden tegen groepen en konden gemeenten structureel geïnformeerd worden over de ontwikkelingen van relevante jeugdgroepen.

De werkwijze wordt door elf Driemensschappen in de regio Zuid-Holland Zuid uitgevoerd en draagt bij aan de informatie-uitwisseling tussen verschillende Driemensschappen die in een groter gebied met verplaatsende doelgroepen te maken hebben. De aanpak beperkt zich daardoor niet tot de gemeentegrenzen.

Doel van het Driemensschap

De inzet van de Driemensschappen is primair gericht op het voorkomen en wegnemen van (gevoelens van) sociale onveiligheid in de openbare ruimte. Door het voortdurend volgen van en contacten hebben met groepen ongeorganiseerde jeugd en het opheffen van anonimiteit van de betreffende groepen, evenals door het 'pellen' en 'breken' van overlastgevendende groepen en het aanbieden van gerichte activiteiten blijken overlastproblemen af te nemen of te verdwijnen.

De Driemensschappen blijven de hinderlijke en overlastgevendende groepen volgen en treden, als daartoe aanleiding bestaat, sturend en handhavend op. Dit volgen van – en anticiperen op ontwikkelingen in en rond doelgroepen draagt ook bij aan het voorkomen en bestrijden van jeugdcriminaliteit.

De doelgroep van het Driemensschap

De politie publiceert elk jaar criminaliteitscijfers en in 2005 zegt de politie Zuid-Holland Zuid het volgende:

“Het aantal processen verbaal betreffende minderjarigen is in de regio Zuid-Holland Zuid in 2005 met 19% afgenomen. Dat is te danken aan het feit dat de politie in die regio in 2005 fors heeft geïnvesteerd in de aanpak van minderjarige veelplegers. Een groot aantal van hen wordt persoonlijk en intensief begeleid en was daarmee van de straat. In 2005 werden in het jeugdketenoverleg 898

zaken besproken (een afname van 6,5% ten opzichte van 2004). De instroom lijkt niet toe te nemen; bovendien lijkt de recidive van de minderjarigen kleiner dan die van meerderjarige veelplegers.”

Eind 2005 zijn in de gehele regio van de politie Zuid-Holland Zuid circa 75 groepen geïnventariseerd en geregistreerd volgens de shortlist methodiek van Ferwerda (ook wel genoemd de ‘Beke aanpak’ of de ‘groepsaanpak’; zie bijlage 2). Daarvan bleek 85% hinderlijk, 10% overlastgevend en 5% crimineel.

Leerdam

Het Driemensschap Leerdam heeft circa 25 groepen jongeren in beeld. De samenstelling van de groepen is heel wisselend. De meeste jongeren zijn autochtone Nederlanders met een lage sociaaleconomische positie. Het zijn gewone, leuke jongeren die elkaar op straat tegenkomen: zien en gezien worden.

Bij een deel van de jongeren speelt wel een aantal problemen. Er is sprake van drank- en drugsmisbruik, soms asociaal gedrag dat zich uit in vernielingen en troep maken, auto’s en herrie. Ook wordt er hier en daar gedeald.

Bestuurlijke grondslag en verantwoording

De bestuurlijke grondslag voor het Driemensschap ligt in het veiligheidsconvenant die de burgemeesters van de gemeenten van Zuid-Holland Zuid, de korpschef van de politieregio Zuid-Holland Zuid en de hoofdofficier van justitie in het arrondissement Dordrecht hebben gesloten. Daarin zijn afspraken gemaakt over integrale veiligheid. Elke samenwerkingspartner geeft daarin aan welke verantwoordelijkheid hij neemt en hoe de afstemming plaatsvindt.

In het convenant wordt ook het jongerenwerk genoemd: “De gemeente maakt, met inschakeling van het jongerenwerk, afspraken met jongeren en buurtbewoners over hangplekken, indien klachten van buurtbewoners daartoe aanleiding geven en de gebiedsgebonden politiefunctiearis (buurtagent) is daarbij betrokken.”

Elke partner van het Driemensschap legt verantwoording af bij de eigen organisatie. De betrokken politiefunctionarissen leggen verantwoording af bij hun chef (niet afzonderlijk over het Driemensschap maar over alle werkzaamheden). De betrokken jongerenwerkers leggen verantwoording af bij hun leidinggevende en uiteindelijk bij de gemeente. Het Driemensschap is opgenomen in de opdracht van de gemeente aan de Stichting Jeugd- en jongerenwerk Midden-Holland.

De beleidsmedewerkers van de gemeenten leggen ook binnen hun eigen organisatie verantwoording af met uiteindelijk de verantwoording van de betreffende wethouder bij de gemeenteraad.

Financiering

Leerdam

Het grootste deel van de financiering van de Driemensschappen bestaat uit reguliere gelden. De gemeente Leerdam financiert het ambulante jongerenwerk. Extra gelden om het aantal uren ten behoeve van het Driemensschap te financieren komen van de provincie Zuid-Holland; de zogenaamde RAS-gelden. Dit zijn middelen die ter beschikking staan in het kader van de Regionale Agenda Samenleving. Dit is een agenda die de provincie Zuid-Holland en negen verbanden van samenwerkende gemeenten hebben opgesteld voor de aanpak van sociale vraagstukken in regionaal verband. De RAS loopt van 2006-2008. Hoe de niet-structurele activiteiten in de toekomst gefinancierd wordt is nog onduidelijk.

Het aandeel van de politie in de 3-mensschappen wordt ook uit reguliere gelden gefinancierd.

De praktijk

Werkwijze

De werkwijze van de Driemenschappen is vastgelegd in een samenwerkingsprotocol¹ waarin de signalering en melding, inventarisatie en beschrijving van ontmoetingsplekken, het formuleren van een plan van aanpak en de uitwerking van een gerichte (integrale) actie is vastgelegd. Deze eenduidige en gestructureerde werkwijze maakt dossiervorming, evaluatie en monitoring/rapportage eenvoudiger.

De partners in het Driemenschap zijn gemotiveerd om met elkaar samen te werken omdat dit hen de mogelijkheid biedt activiteiten voor groepen jongeren met elkaar af te stemmen, concrete afspraken te maken en daar naar te handelen. Ook bespreken ze de methode die ze gaan hanteren bij de aanpak van een bepaalde groep en spreken ze elkaar ook aan op gemaakt afspraken.

Leerdam

Één keer per maand is er overleg tussen de ambulante jongerenwerker, de buurtagent en de beleidsmedewerker jeugd van de gemeente. Daarin worden groepen jongeren en overlastlocaties besproken. Ook wordt besproken wie wat heeft gedaan en welke acties in de toekomst nodig zijn en wie dit gaat doen. In een daaropvolgend overleg worden de resultaten besproken.

De ambulante jongerenwerker registreert de groepen en gebeurtenissen in een webapplicatie genaamd Jongeren in Beeld (zie verderop). De buurtagent leest deze informatie en voegt er zijn eigen observaties en gebeurtenissen aan toe. Ook de beleidsmedewerker jeugd leest deze, overigens geanonimiseerde, informatie.

De Driemenschappen zijn actief in 'de kop' van de keten, d.w.z. het dichtst bij de jongeren. Na signaleren en gerichte actie kan er besloten worden tot het betrekken van anderen zoals een jeugdhulpverlener of de leerplichtambtenaar.

Nicoline Emck, beleidsmedewerker jeugd van de gemeente Leerdam: " *"We zijn begonnen met het Driemenschap omdat we steeds jeugdoverlast kregen. Dankzij extra middelen vanuit de RAS (zie p. 5) hebben we het aantal uren ambulant jongerenwerk (tijdelijk) fors uitgebreid. De contacten met de jongeren zijn nu nog intensiever. Ook vonden we dat de samenwerking en de afstemming beter kon. Nadat de regioambtenaren ditzelfde probleem hadden geconstateerd en de politiek daar achter stond, is op vele plaatsen met de methode 3mensschap begonnen."*

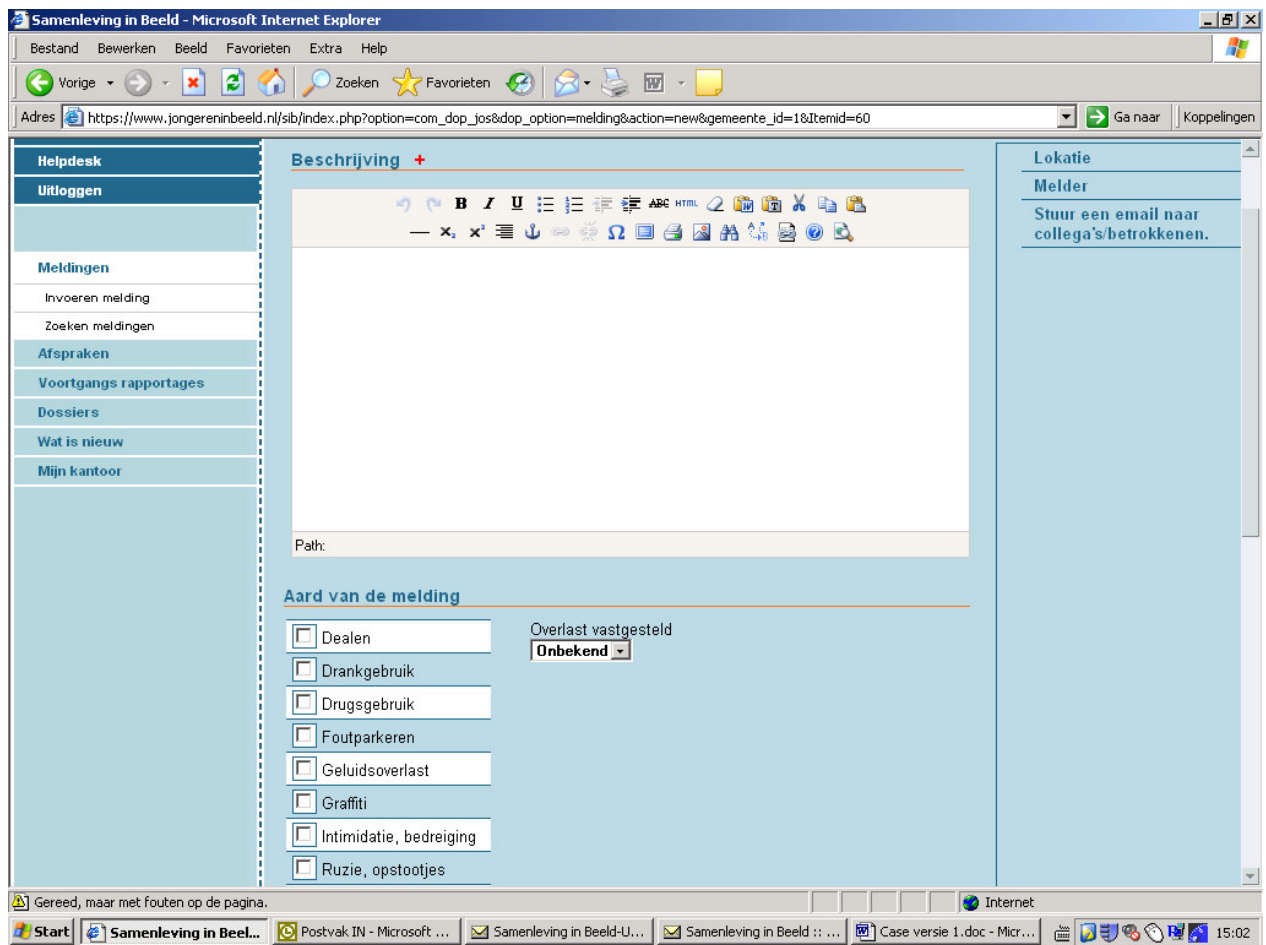
Linda Smits, ambulant jongerenwerker: " *Mijn collega's en ik zijn veel op straat; 6 avonden en 5 dagen overdag. Ik bezoek plekken waar ik weet dat jongeren staan. De eerste keer dat ik dat deed heb ik de groepen en plekken beschreven in 'Jongeren in beeld' en dat houd ik nu bij. Aan de hand van de lijst ga ik op pad en maak een rondje langs al die plekken. Je weet wat er voor afspraken zijn, wat de anderen gaan doen. Voorheen was het meer hapsnap. Nu hebben we een structuur van elke vier weken overleg. Drugshulpverlening loopt wel eens een rondje met mij mee. Zelf hebben ze weinig uren voor preventie."*

Registratie

De Driemenschappen in Zuid-Holland Zuid maken gebruik van het informatiesysteem 'Jongeren in beeld'. Dit is een webapplicatie om signalen en meldingen te registeren en gegevens ten behoeve van rapportage, monitoring en evaluatie vast te leggen. Het systeem wordt ook toegepast om ontmoetingsplekken in kaart te brengen en de ontwikkelingen rond gedoogde en geaccepteerde groepen te kunnen volgen.

Zowel politie als jongerenwerk heeft contacten met deze groepen. Ze wisselen met behulp van Jongeren in Beeld informatie uit om zo negatieve ontwikkelingen of activiteiten vroegtijdig te kunnen signaleren of te kunnen voorkomen.

¹ Op www.justitie.nl zijn modelconvenanten te vinden die gebruikt kunnen worden in overleggen over jeugd en criminaliteit.

De applicatie kent de onderdelen melding registratie, ketenafspraken, voortgangsrapportage, dossiers (persoongebonden, groepsggebonden en locatiegebonden). De registratie van een melding is alleen toegankelijk voor de professionals.

De inrichting en vormgeving van het programma vond plaats in een samenwerkingsverband waarin Stichting Jeugd en Jongerenwerk Midden-Holland, Dutch Open Projects, Politie en Stichting Jongeren in Beeld bijdragen leverden.

Privacy bescherming

Om effectief te kunnen samenwerken in een Driemensschap is het essentieel dat iedere partner over de juiste informatie beschikt. Ook is het belangrijk dat de informatie vooraf bekend is, zodat het overleg benut wordt om afspraken te maken. Wat er aan elkaar wordt doorgegeven is echter aan regels gebonden. Wat kan er wel en niet aan elkaar verteld worden?

Leerdam

John Weijts zegt daarover: "In dit systeem mogen geen individuen geregistreerd worden. Dat mag niet van de privacy wetgeving. Alleen groepen worden beschreven. Als je al lang samen op dezelfde groepen zit, weet je toch wel over wie het gaat." Nicoline van Emck merkt op dat de regels in het convenant zijn vastgelegd. "De lijsten met namen van jongeren en nummers gaan het gemeentehuis niet uit. Dat mag niet."

Over strafrechtelijk onderzoek van de politie wordt geen informatie gegeven. Acties ten aanzien van samenscholing, bekeuren voor openbaar drankgebruik en dergelijke kunnen wel aangekondigd worden. Het jongerenwerk kan dan een waarschuwing vooraf geven. Het geeft jongeren de keus het gedrag aan te passen.

Samenwerking met het netwerk 12+

Leerdam

Behalve het Driemensschap is er een Leerdam ook een netwerk 12+. Daar zitten alle partijen die met jeugd te maken hebben in. Rivas jeugdmaatschappelijk werk, politie Zuid-Holland Zuid, Stichting Jeugd- en Jongerenwerk Midden Holland (wijk- en buurtbeheer en jongerenwerk), Bureau Jeugdzorg reclassering Dordrecht, Jeugd Preventie Team, Heerenlanden College en de gemeente Leerdam als voorzitter en coördinator. Daarnaast zijn zeer regelmatig aanwezig Bouman Verslavingszorg, Regionaal Bureau Leerplicht, de GGD, de schoolarts, GGZ De Grote Rivieren, Centraal Woningbeheer Lingesteden, Stichting Mee, Bureau Halt en het AMK.

Iedere netwerkdeelnemer kan binnen het netwerk jongeren inbrengen bij wie problemen zijnesignaleerd. Tevens worden bestaande situaties in Leerdam besproken in relatie tot jongeren. Te denken valt aan groepsdrugsgebruik of hanggedrag met risico.

Alle deelnemers aan het Driemensschap nemen deel aan het netwerk 12+ en brengen daar de signalen over de groepen jongeren in. Daar worden ook de 'hotspots' besproken en signalen over individuele jongeren die zorg nodig hebben. Het Driemensschap kan niet zonder de andere partners.

Linda Smits hierover: "Linda Smits: *"Ik ben een verkoper zonder product. Alleen kan ik niks. Want als je alleen maar kunt signaleren gebeurt er nog niks. Er moet ook zorg geleverd worden."*

Randvoorwaarden

Overeenstemming op beleidsniveau

De personen die bij de samenwerkingspartners verantwoordelijk zijn voor het beleid moeten zich committeren aan het Driemensschap en ervoor zorgen dat de uitvoerend medewerkers gemotiveerd worden en de mogelijkheden krijgen om effectief samen te werken.

Leerdam

John Weijts zegt hierover: "Zowel het beleid en de uitvoerders moeten het zien zitten en goed met elkaar communiceren. Beleidsstukken zijn vaak moeilijk te lezen en dus moet de inhoud van die stukken op een andere manier overgebracht worden naar de mensen op de werkvloer om hen enthousiast te maken en te houden."

Nicoline Emck: "Je kunt niet zonder elkaar. De gemeente moet o.a. geld uittrekken voor jongerenwerk, de politie moet handhaven en de jongerenwerker onderhoudt het contact. Zonder dat kun je het wel schudden. De ambtenaar heeft de jongerenwerker en de politie nodig. Vertrouwen moet er zijn."

Gemotiveerde uitvoerders

De medewerkers die de samenwerking in de Driemensschappen concreet moeten uitvoeren moeten gemotiveerd zijn. Als dat niet het geval is, bijvoorbeeld door cultuurverschillen of doordat de randvoorwaarden niet voldoende aanwezig zijn, dan is de samenwerking gedoemd te mislukken.

Leerdam

Op de vraag wat zijn motivatie is zegt John Weijs: *“Wat levert het mij op? Informatie, puur informatie. Zo kan ik mijn werk veel beter doen.”* John onderstreept het belang van motivatie: *“Je moet er inzitten omdat je gemotiveerd bent en niet omdat het moet van je baas. Dan werkt het niet. De uitvoerders moeten er achter staan.”*

Voor de ambulante jongerenwerkster ligt de motivatie in het gestructureerd samenwerken. Linda Smits zegt dat het samenwerken op zich belangrijker dan het registratiesysteem maar dat dit laatste het samenwerken wel effectiever maakt. Linda Smits: *“We hebben een betere afstemming bereikt door het systeem. Omdat het structureel wordt aangepakt.”*

Goede communicatie

In de dagelijkse praktijk van gemeente, de jongerenwerker en de (wijk)agent komt allerlei informatie binnen over groepen jongeren in de openbare ruimte. Deels uit eigen waarneming, maar ook signalen, klachten van buurtbewoners, winkeliers, mensen uit onderwijs, hulpverlening etc. Deze informatie moet tussen de partners worden uitgewisseld maar ook in de eigen organisatie.

De politie werkt met veel mensen, zoals buurtagenten, surveillancedienst en recherche, waarvan alleen de buurtagent betrokken is bij de samenwerking met het jongerenwerk. Het is echter van belang dat alle informatie over jongeren in de openbare ruimte op één punt bij elkaar komt. Hiervoor worden diverse middelen gebruikt: persoonlijke gesprekken, telefonisch contact, e-mails en de formele registratie.

Uit het protocol:

- De wijkagent die samenwerkt met het jongerenwerk moet op de hoogte gesteld worden door het eigen team van alle informatie en hij/zij geeft gemaakte afspraken door aan de collega's.
- De jongerenwerker die samenwerkt met de politie wordt geïnformeerd door zijn/haar collega's en geeft gemaakte afspraken door.
- Ook binnen de gemeente wordt de informatie gebundeld en doorgegeven aan de partners.

Resultaten

De werkwijze van de Driemenschappen wordt door alle partners positief beoordeeld. Ze kunnen snel en adequaat reageren op ontwikkelingen en door de gestructureerde aanpak kunnen taken en verantwoordelijkheden maximaal op elkaar zijn afgestemd.

Leerdam

Nicoline van Emck vindt dat het succes van het Driemenschap ook vooral ligt in kwaliteit van de mensen die het uitvoeren. Linda Smits beaamt dit en vertelt dat het met de ene persoon wel klikt en met de andere niet. *“Je moet op dezelfde manier naar jongeren kijken en met jongeren omgaan. Als je een politieman hebt die alleen maar autoritair wil optreden kan ik daar moeilijk mee omgaan.”*

Volgens Nicoline van Emck is er nog wel wat te verbeteren bij de gemeente. *“We zouden intern meer moeten afstemmen. De verschillende beleidsvelden overlappen elkaar en soms weet de een niet wat de ander doet. De gemeentewerf bijvoorbeeld zorgt dat troep verdwijnt, maar is nog niet zover dat ze aan deelnemers van het Driemenschap meldt dat een groep jongeren veel troep achterlaat, zodat bijvoorbeeld de jongerenwerker daarop zou kunnen inspelen. De ambtenaar Openbare orde en veiligheid en Wijk- en buurtbeheer gaat over buurtveiligheid. Dan heb je het ook over jongere bewoners in een wijk en dus ook over “hangjongeren”. Het Driemenschap is binnen de gemeente nog te weinig bekend. We moeten ons intern meer profileren om bekendheid te krijgen.”*

Binnen de politie moeten meldingen ook meer worden doorgegeven. John doet dit wel maar zijn collega's, die niet in het Driemenschap zitten (bijvoorbeeld de collega's van de surveillancedienst) doen dit nog te weinig. Terwijl het wel belangrijk is. John Weijs: *“Als Linda op maandag op een groep afgaat die in het weekend iets kort en klein heeft geslagen, dan moet ze dat wel weten.”*

Het Driemenschap bespreekt wel de gang van zaken en past, als het nodig is, de werkwijze meteen aan. Er wordt gewerkt aan een evaluatie van de Driemenschappen. Deze zal in de loop van 2007 verschijnen¹.

Dilemma's en problemen

Melden of niet?

Jongerenwerkers moeten de politie informeren over criminele zaken. Dat stelt hen voor een dilemma omdat veel jongerenwerkers van mening zijn dat het hun vertrouwensband met de jongeren verbreekt.

Leerdam

Linda Smits meldt liever niet want dan bestaat de kans dat ze het vertrouwen van de jongere verliest en daarmee van de hele groep en van alle jongeren. Want ze praten met elkaar. En vertrouwen is de basis van haar werk.

Waar ligt de grens? Een fietsendiefstal? Bezit van een mes? Linda Smits geeft wel aan dat er grenzen zijn. "Als er morgen hier een jongere naast me gaat zwaaien met een pistool, dan meld ik het natuurlijk wel. Als iemand bijvoorbeeld zegt dat hij zijn zusje gaat vermoorden. Bij bijvoorbeeld zwaar drugsgebruik, gaat ze zelf met de jongere aan de slag maar meldt het niet officieel. Het is voor jongerenwerkers van belang hierover duidelijk te zijn tegenover jongeren.

Voor de politie is het een belangrijk thema want ze heeft daadwerkelijke meldingen of eigen observaties nodig om te kunnen ingrijpen. John Weijts hierover: *"Bij de politie is er wel eens discussie over het niet melden. Mensen willen wel eens iets vertellen maar ze zetten er geen handtekening onder en dan kunnen wij niets doen. Ik begrijp Linda wel maar binnen mijn organisatie levert dat wel eens discussie op."*

Cultuurverschillen

Leerdam

Linda Smits, John Weijts en Nicoline Emck werken sinds anderhalf jaar samen in het Driemensschap. Er is wel sprake van cultuurverschillen tussen de organisaties. Soms lijkt het erop dat het jongerenwerk er vóór de jeugd is en de politie tegen de jeugd.

Op het persoonlijke vlak zijn de cultuurverschillen in dit geval niet aanwezig. John Weijts: *"Ik vind het leuk om met van die gasten te praten. Een andere collega misschien minder."*

Er wordt niet expliciet gepraat over de cultuurverschillen zoals hoe je met jongeren omgaat. De deelnemers aan het Driemensschap fungeren eigenlijk als brug tussen de organisaties en overbruggen de cultuurverschillen. Ze kijken ook wel op dezelfde manier tegen de jongeren aan. Nicoline Emck zegt hierover: *"Als vier jongeren bij elkaar staan is er al sprake van een 'hanggroep'. Burgers zijn al bijna in paniek. Maar soms is het beeld anders dan de werkelijkheid. Er zijn namelijk ook gewoon leuke jongeren. We moeten ook soms wat toleranter zijn. En wat natuurlijk nog belangrijker is: Het zijn ónze eigen jongeren en daar moet je, naast ouders en onderwijs en vele anderen, ook voor zorgen."* Linda Smits en John Weijts beamen dit.

Tijd voor registratie

De politie heeft zijn eigen registratie, het Jongeren Informatie Systeem en BPS (algemene registratie van de politie). Het BPS is voor de politie het belangrijkste. Dat moet gewoon gebeuren, is wettelijk verplicht. Daar komt dan het JIS en Jongeren in beeld bij. De systemen kunnen en mogen niet gekoppeld worden. Per 2007 gaat de politie Zuid-Holland Zuid over op een nieuwe werkwijze waarvan de belangrijkste eis is dat buurtagenten 80% van de tijd op straat zijn. Dat betekent dat het aanvullen van de registratie van Jongeren in Beeld in gevaar komt. Daar moet een oplossing voor gevonden worden.

Bij het jongerenwerk is tijd voor registratie geen probleem.

Leerdam

Tijd voor registratie is bij de politie de grootste bottleneck. Alles hangt af van de tijd die je daarvoor hebt. Voor het jongerenwerk is dit minder een probleem. Het vergt wel veel tijd: 2 uur per week maar er vindt al registratie plaats. Linda Smits registreert ook als ze niemand aantreft op een ontmoetingsplek zodat ze dat later kan gebruiken om overlastmeldingen te verifiëren. Linda Smits: *“Als John het niet meer kan registreren mis ik informatie over politieoptreden bij de locaties en de groepen. Dan moet ik met vier buurtagenten gaan bellen om alle informatie te krijgen. Dat scheelt een hoop tijd en de kans dat ik bepaalde informatie niet krijg is groter.”*

Jongerenwerker als overlastbestrijder?

In het jongerenwerk is de discussie of de jongerenwerker er wel is voor overlastbestrijding al jaren een belangrijk dilemma. Jongerenwerkers zien zichzelf als begeleiders van jongeren en als intermediair tussen groepen jongeren en de rest van de gemeenschap. Ook het signaleren van problemen behoort tot hun taak. Veel van hen vinden echter dat de jongerenwerker geen overlastbestrijder is, maar dat dat de taak van de politie is.

Leerdam

Linda Smits ziet voor het jongerenwerk wel een plaats in overlastbestrijding maar toch een wezenlijk andere dan de politie. Ze ziet een rol bij het voorkómen van overlast en criminaliteit. Ze zegt daarover: *“Je hebt op straat wel handhavers nodig maar ook iemand die het vertrouwen van de jongere heeft en hulp biedt. Alleen maar handhaving daar heb je niets aan.”*

Linda Smits vertelt dat de jongeren weten dat ze samenwerkt met de politie. Ze zijn ook wel eens samen bij activiteiten zoals een voetbal toernooi en dan kunnen de jongeren zien dat er goed contact is.

De regio

Het gebied Zuid-Holland Zuid bestaat zowel uit verstedelijkte gebied (Drechtsteden), als uit meer landelijke delen (Hoeksche Waard en Goeree-Overflakkee). Het gebied bestaat uit vijftien gemeenten: Alblasserdam, Binnenmaas, Cromstrijen, Dirksland, Dordrecht, Goedereede, 's Gravendeel, Hendrik-Ido-Ambacht, Korendijk, Middelharnis, Oostflakkee, Oud-Beijerland, Papendrecht, Sliedrecht, Strijen en Zwijndrecht

Nicoline Emck, beleidsmedewerker jeugd van de gemeente Leerdam, typeert de problemen als volgt: *“Een relatief klein aantal jongeren (minder dan 5%) vervelen zich, drinken op straat alcohol voordat ze uit gaan (gebruiken soms drugs) en vernielen spullen in de buitenruimten. Dit zijn ook jongeren uit ‘gebroken gezinnen’ met weinig aandacht of gezelligheid thuis. Ze willen elkaar ’s avonds gewoon ergens ontmoeten. Groepen zijn soms zo groot, dat dit niet thuis kan.”*

Jeugdoverlast in de regio

In 2005 werden vanuit de gehele regio 6.074 overlastmeldingen ontvangen; dat zijn er 676 meer dan in 2004 en 17 meer dan in 2003. Het aantal meldingen van overlast door jeugd bedroeg vorig jaar 3.585, 868 meer dan in 2004 en 836 meer dan in 2003. Er zijn twee oorzaken te noemen voor deze stijging: allereerst werd er meer overlast waargenomen door burgers en daarnaast is de meldingsbereidheid toegenomen. Er is meer bereidheid om serieuze overlast te melden, omdat de politie er meer aandacht aan heeft besteed. In 2005 werden 3.800 bekeuringen gegeven voor het veroorzaken van overlast in de openbare ruimte.

Betrokken partners

Het Driemensschap bestaat uit de gemeente Leerdam, de Stichting Jeugd- en jongerenwerk Midden-Holland en de politie, regio Zuid-Holland Zuid. Daarnaast zijn er organisaties en netwerken waarmee overlegd wordt zoals het netwerk 12+, de Zuid-Hollandse ondersteuningsorganisatie PJPartners en de STJJMH.

De Stichting Jeugd en Jongerenwerk Midden-Holland

De Stichting Jeugd en Jongerenwerk Midden-Holland (SJJMH) is een jeugdwerkinstelling met jeugd- en jongerenwerk, sociaal-cultureel werk, buurthuizen en -verenigingen, vakantiekindwerk en spelotheken.

De stichting is gespecialiseerd in het vindplaatsgericht werken met jongeren en de begeleiding van (allochtone) tieners en jongeren op alle leefgebieden zoals school, gezin en vrije tijd.

De doelstelling van de STJJMH is: "Door te werken aan een constructieve relatie tussen doelgroep, samenleving en bestuur wil de stichting bijdragen aan de opbouw van een veilige- en harmonieuze samenleving, als voedingsbodem waarop jeugd kan groeien en ontwikkelen tot volwaardig deelnemer aan de maatschappij."

Politie Zuid-Holland Zuid

In de afgelopen jaren waren er bij de politieregio Zuid-Holland Zuid 'taakaccenthouder(s) jeugd' actief die de partner waren in het Driemensschap. Dit werkte goed. Er is echter een reorganisatie geweest waardoor er gebiedsgericht wordt gewerkt. Dit betekent dat er in de gemeente Leerdam vier buurtagenten zijn die in hun eigen buurten de verantwoordelijkheid hebben voor jeugdoverlast.

Slechts één van hen zal deelnemen aan het Driemensschap en de informatie van zijn collega's moeten halen en ook de informatie van het Driemensschap aan de andere collega's doorgeven. Binnen het wijkteam van de politie Leerdam wordt nog gezocht naar een manier om hier een goede invulling aan te geven, zodat het functioneren van het Driemensschap niet in gevaar komt.

Op beleidsniveau (zowel regionaal als districtelijk) blijven er wel "Coördinatoren Jeugdzaken". Maar zij hebben nu geen Taakaccenthouders Jeugd meer die voor hen het beleid specifiek uitvoeren. Iedere buurtagent heeft nu eigenlijk het Taakaccent Jeugd. Maar bijvoorbeeld ook Taakaccent milieu en verkeer. Binnen de politie Zuid-Holland Zuid wordt gezocht naar een nieuwe overlegvorm om een goede invulling te geven aan jeugdzaken die voorheen besproken werden binnen het districtelijke overleg voor Taakaccenthouders Jeugd.

De gemeente Leerdam

De gemeente Leerdam is de trekker van het Driemensschap, in het bijzonder de beleidsmedewerker Jeugd. De beleidsmedewerker Openbare Orde en Veiligheid is zijdelings betrokken. Er wordt wel inhoudelijk gesproken over het driemensschap maar niet structureel. Wel is er overlap in het werk als het gaat om jeugdoverlast en wijk- en buurtbeheer. Bij calamiteiten hebben ook de wethouder en de burgemeester een rol. Over een betere afstemming wordt gesproken, bijvoorbeeld door de ambtenaar van Openbare Orde en Veiligheid in het driemensschap te betrekken zodat de afstemming daartussen verbeterd. Dit afstemmingsprobleem wordt regionaal herkend.

PJPartners

PJ Partners levert een bijdrage aan de Driemensschappen door evaluatie en monitoring van het project en het leveren van suggesties ter verbetering/aanpassing van de werkwijze op basis van vooraf vast te stellen, erkende kwaliteitscriteria.

Literatuur

Beke, B.M.W.A., A.Ph. van Wijk, H.B. Ferwerda. *Jeugdcriminaliteit in groepsverband ontrafeld: tussen rondhangen en bendevoering*. Amsterdam, SWP, 2000.

Ferwerda, H. en A. Kloosterman. *Jeugdgroepen in beeld: stappenplan en randvoorwaarden voor de shortlistmethodiek*. Apeldoorn, Arnhem, 2004.

Gezamenlijke verklaring tot samenwerking op het terrein van veiligheid van de gemeenten gelegen in Zuid-Holland-Zuid, de politie Zuid-Holland-Zuid en het arrondissement Dordrecht. 8 december 2003.

Geraadpleegde websites

www.sjmh.nl

www.pjpartners.nl

www.politie.nl/Zuid-Holland-Zuid

www.leerdam.nl

www.jongereninbeeld.nl

Bijlage 1: Groepen breken

Groepen breken van Jan Schellekens. Meer informatie op www.jeugdenjongerenwerk.nl .	
Doelgroep	Groepen jongeren, waarbij de individuele ontwikkeling van jongeren belemmerd wordt door lidmaatschap van de groep.
Doelstelling	Groep breken, om individuen de ruimte te geven zich te ontwikkelen.
Uitvoering door	Instelling
Samenwerking met	Voor het organiseren van bepaalde activiteiten kan samenwerking gezocht worden met externen, bijvoorbeeld een sportschool of muziekschool etc.
Handelingen	<ul style="list-style-type: none">– Binnen een groep verschillende activiteiten aanbieden.– Beide activiteiten hebben slechts een beperkt aantal plekken.– De ene helft van de groep gaat naar activiteit A en de andere helft gaat naar activiteit B.– Een natuurlijk proces van splitsing krijgt op deze manier gestalte, groep A kan niet meepraten over de activiteiten van groep B en vice versa.
Middelen	Verschillende activiteiten.
Resultaat	De groep valt uiteen, waardoor de groepsdruk (heersende normen en waarden binnen de groep: "wat een persoon behoort te denken en doen volgens de groep") afneemt en individuele jongeren zelf keuzes kunnen maken.
Begin en eindpunt	
Verantwoording	Evaluatie binnen de teamvergadering.
Praktijk beschreven	
Praktijk gedeeld	Tijdens teamvergadering.
Beoordeling resultaat	Vorming en opvoeding.
Welke kerntaak	
Op groep of individu	Groepen.
Binnen of buiten	Binnen en buiten.
Randvoorwaarden voor uitvoering	Samenwerking team, afstemming. Doordacht handelen.

Bijlage 2: shortlist groepsriminaliteit van Ferwerda

Shortlist groepsriminaliteit van Ferwerda

De shortlist groepsriminaliteit is een instrument waarmee wijkagenten periodiek de aard en omvang van problematische jeugdgroepen in hun wijk in beeld brengen. De agent brengt de groepen in kaart aan de hand van 19 onderwerpen met betrekking tot:

- de sociale achtergrond van de groepsleden zoals maatschappelijke bezigheden, groepskenmerken en riskante gewoonten;
- het plegen van lichte criminaliteit door de leden van de groep;
- het plegen van zware criminaliteit door de leden van de groep.

Als de agent de shortlist heeft ingevuld, heeft hij een overzicht over:

- de locatie waar de groep actief is;
- de kenmerken van de groep;
- het karakter van de groep (openbare orde- en criminaliteitspatroon);
- de typering van de jeugdgroep in hinderlijk, overlastgevend of crimineel.

De belangrijkste bezigheid van *hinderlijke jeugdgroepen* is het bewust of onbewust veroorzaken van hinder en overlast voor hun omgeving. Ze hangen in groepen rond, provoceren omstanders, veroorzaken geluidsoverlast, drinken soms veel, roken geregeld softdrugs en plegen op zijn tijd lichte vernielingen. Ze zijn wijkgebonden.

Overlastgevende jeugdgroepen maken zich in ruime mate schuldig aan diverse vormen van hinderlijk gedrag. Ze opereren minder wijkgebonden, het zijn vaker groepen jongeren van verschillende etniciteit. In de kern onderscheiden deze groepen zich van hinderlijke groepen doordat (een deel van de) jongeren minder goede maatschappelijke perspectieven heeft, waarmee de groep ook een centralere rol in zijn dagelijkse leven speelt. En in de kern onderscheidt dit type zich van criminele jeugdgroepen doordat de jongeren zich voornamelijk schuldig maken aan min of meer recreatieve of sociale vormen van criminaliteit. Ten opzichte van de calculerende en verwervende vormen van criminaliteit van criminele groepen.

De criminele jeugdgroep heeft de grootste actieradius en opereert soms zelfs regionaal of landelijk. Er is veel sprake van alcohol- en drugsgebruik. Dit type jeugdgroep handelt professioneel in drugs. Er vindt niet zozeer een verschuiving in criminaliteitsvormen plaats, maar een verbreding. Criminele groepen scoren ook hoog op de vormen waar hinderlijke en overlastgevende groepen mee scoren.

Er zijn scheidslijnen tussen de verschillende groepen hebben te maken met:

- verschil in maatschappelijk perspectief;
- verschil in de aard en het karakter van de gepleegde criminaliteit
- verschil in functie van de jeugdgroep voor de jongeren (rondhangen, uitgaan versus een platform voor criminele activiteiten).

Naar: *Jeugdcriminaliteit in groepsverband ontrafeld. Tussen rondhangen en bendevoering*. Beke, van Wijk en Ferweda, 2000